

david.klimes@economia.cz

MIMOCHODEM DAVIDA KLIMEŠE

ŘÍDIT STÁT JAKO TITANIC

Když předseda hnutí ANO Andrej Babiš před posledními sněmovními volbami bránil svůj ikonický slogan „řídít stát jako firmu“, dušoval se, že tím nemyslel žádné autoritářské řízení společnosti jedním generálním ředitelem/premiérem. Měl prý na mysli moderní firmu, která je řízena kolektivně, „získává široké poznatkové zázemí a může daleko lépe reagovat na změnu tržních podmínek“, jak se tehdy vyjádřil.

Záměr to byl jistě dobrý, mnohé voliče byznysový přístup ke zjevně stagnujícímu a v mnohém nefunkčnímu státu oslovil. Jenže Babiš ho v premiérské funkci vůbec nenaplnuje. Místo potřebných hlubokých reforem jezdí po krajích a bez ladu a skladu slibuje za nadšeného potlesku místních mnohamilionové investice na vše, co mu padne do oka.

Jde prý o vytváření investičního plánu republiky. Mimoděk tak říká, že jednotliví hejtmani asi nedokážou na Úřad vlády zaslat excelovou tabulku s deseti nejdůležitějšími projekty kraje, kde potřebují podporu státu.

K stamilionům do krajů se pak přidávají na centrální úrovni miliardy – skoro šest miliard na levnější jízdné, 14 miliard na důchody, 27 miliard na nižší daně, 12 miliard na učitele...

Prakticky u žádného z výdajů přitom není naplánovaná udržitelnost v rozpočtech na další roky, tedy že například slibované zvýšení platů dostanou učitelé i v letech, kdy už hospodářský růst nebude tak omamný a daňové výnosy zase klesnou.

Takto se opravdu stát jako firma neřídí. Takto se řídí Titanic, kde se na horních palubách tančí o to usilovněji, oč více do podpalubí teče.

Kdy jindy, když ne teď?

A šlo by to přitom o tolik lépe. Babiš nepochybně vzbudil ve společnosti touhu po radikální změně. Má navíc daňové prostředky, protože země je na vrcholu hospodářského cyklu. A má také k ruce řadu domácích i zahraničních studií, které se celkem jasně shodují, co je potřeba změnit. Jenže Babiš na toto „široké poznatkové zázemí“ kašle, raději po krajích nekoordinovaně slibuje detaily a v Praze pak záměry, které konkurenceschopnost Česka přímo zhoršují.

Stačí si vzít k ruce třeba aktuální doporučení Evropské komise z minulého týdne. Zásadní rada zní: „Zlepšit udržitelnost veřejných financí, zejména důchodového systému.“ Vždyť kdy jindy dát do kupy penzijní systém, než když se dobře vybírá pojistné? Babiš však jen vydává oddělení penzijního účtu od rozpočtu za reformu a ve skutečnosti razantními valorizacemi systém naopak drasticky zhoršuje. Dlouhodobě jsou peníze v Česku zcela neudržitelné a stanou se bez opravdu zásadní reformy jen žebračkami.

Další výtkou komise jsou nedostatky ve veřejných zakázkách. V Česku je běžné zadávání bez soutěže (deset procent oproti třem procentům v EU), zakázky jsou často jen s jedním uchazečem (47 procent versus 23 procent v EU), nehledíme na kvalitu (nejnižší cena je hlavním kritériem u 80 procent zakázek oproti 56 procentům v EU) a i té korupce je stále trochu moc. Babiš přitom politicky právě vyrostl na kritizování korupce v eráru a ANO drží ministerstvo pro místní rozvoj, které řeší veřejné zakázky, už čtyři roky.

Pokud chce Babiš řídit stát jako firmu, jak to, že nám Evropská komise neustále vytýká, že jsme v EU nejhorší (!) ve vyřizování stavebních povolení, máme složitý daňový řád a české podniky tráví sedmý nejdelší čas v EU vyplňováním daní? Kdo tu byl od roku 2014 ministrem financí a nyní je premiérem?

Jen ve výzkumu a vývoji je stát řízen jako firma. Ale bohužel jako zahraniční firma. Do výzkumu v Česku investují většinou zahraniční firmy (64 procent všech výdajů podniků na výzkum a vývoj). Churavějící a podfinancované vzdělávání se zase smršlo na problém platů učitelů, jejichž financování navíc v dalších letech nedokážeme ani garantovat. Zbytek problémů školství pravděpodobně ministr školství za ANO vyřeší tím, že maturity zpřísníme natolik, až je nikdo neudělá, čímž zajistíme nespornou kvalitu vzdělávání.

Firma, která ignoruje rizika

A naprostým a nejjasnějším popřením hesla „řídít stát jako firmu“ je na zcela vyluxovaném trhu práce přístup ke skupinám obyvatel, které by mohly ekonomiku podpořit vyšší pracovní aktivitou, ale stát jim to nechce usnadnit. Česko má v rámci EU druhý nejvyšší dopad rodičovství na zaměstnanost žen, což v překladu znamená: porod vás spolehlivě připoutá na hodně dlouho k plotně. A stát nedokáže například ani udržet déle seniory na trhu práce.

Pokud bychom tedy přistoupili na spornou analogii, že stát má být řízen jako firma, pak Česko lze považovat za firmu s absencí jakéhokoliv řízení rizik.

Jistě jednou risk management zase naskočí a k nepopíratelným úspěchům země (silný export, nízká nezaměstnanost) se přidají konečně i tolik potřebné hluboké ekonomické a sociální reformy.

Je jenom škoda, že si to neodbudeme nyní, když se má Česko dobře a zaklínáme se firemním řízením. Asi – jako vlastně již tradičně – čekáme, až nás k reformám donutí příští krize, kdy změny budou bolet o poznání více.

Místo potřebných hlubokých reforem jezdí Babiš po krajích a slibuje za nadšeného potlesku místních mnohamilionové investice na vše, co mu padne do oka.

PLUSY A MINUSY ČESKÉ EKONOMIKY

Jeden z nejzajímavějších žebříčků posuzující plusy a minusy české ekonomiky je ten hodnotící ekonomickou konkurenceschopnost od švýcarského institutu IMD. Česko i letos uzavírá první světovou třicítku, což vůbec není špatné.

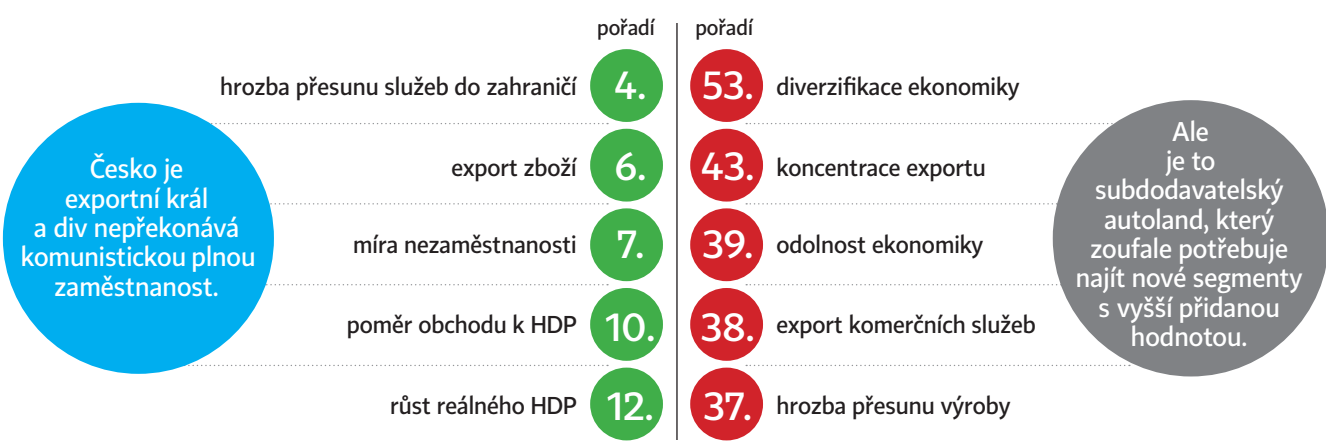
„Česko vděčí za své solidní 29. pořadí v žebříčku hlavně byznysu, komerčnímu sektoru a do jisté míry technologické úrovni. Co Česko naopak stahuje dolů, jsou nekvalitní zákony a regulace obecně a navíc velmi nízké investice do vzdělání. Výsledkem mixu nekvalitního regulačního rámce a nízké ochoty země investovat do vzdělání jsou poměrně špatné výsledky po stránce zapojení a využívání talentů a inovací,“ shrnuje výsledky ekonom Daniel Münich z CERGE-EI, které českou část průzkumu zajišťovalo.

Na studii je nejcennější přehledné rozdělení, v čem je ta která země silná a slabá. Česko se totiž ve všem do světové první třicítky rozhodně nevejde.

V čem jsme silní...

... v čem jsme slabí

EKONOMIKA

EFEKTIVITA STÁTU

EFEKTIVITA BYZNYSU

INFRASTRUKTURA

